או בדם החיה רואין אותו כאילו [א]הן מים [ב]רבי יהודה אומר אין דם מבטל דם [ג][א]דם הניתז ושעל הסכין חייב לכסות אמר רבי יהודה [ב]אימתי בזמן שאין שם דם אלא הוא אבל יש שם דם שלא הוא פטור מלכסות: **גמ'** [ד]תנן התם דם שנתערב במים אם יש בו מראית דם כשר נתערב ביין רואין אותו כאילו הוא מים נתערב בדם בהמה או בדם החיה רואין אותו כאילו הוא מים רבי יהודה אומר אין דם מבטל דם [ה]א"ר חייא בר אבא אמר ר' יוחנן [ו]לא שנו אלא שנפלו מים לתוך דם אבל נפל דם לתוך מים ראשון ראשון בטל אמר רב פפא ולענין כסוי אינו כן אין דחוי אצל מצות אמר רב יהודה אמר שמואל כל מראה אדמומית מכפרין ומכשירין וחייבין בכסוי מאי קמשמע לן מכפרין תנינא חייבין בכסוי תנינא מכשירין איצטריכא ליה מכשירין נמי אי דם אבשורי מכשר אי מיא אבשורי מכשרי לא צריכא [ז]שתמדו במי גשמים מי גשמים נמי כיון דשקיל ורמי אחשבינהו לא צריכא שנתמדו מאליהן ר' אסי מנהרביל אומר בצללתא דדמא רבי ירמיה מדפתי אמר ענוש כרת והוא דאיכא כזית במתניתא תנא מטמאים באהל והוא דאיכא רביעית [ח]תנן התם [ט][ד]כל משקה המת טהורין חוץ מדמו וכל מראה אדמומית שבו מטמאין באהל ומשקה המת טהורין ורמינהו [ט][ה]משקה טבול יום [י](משקין היוצאין ממנו) כמשקין שנוגע בהן

ואלו

או בדם החיה. בדם היקז של חיה: **רואין אותו.** שאינו טעון כסוי: **כאילו הוא מים.** ואם היה הדם הזה של שחיטת החיה והעוף ניכר בו חייב לכסות: **אין דם מבטל דם.** ואפילו אין מראית דם ניכרת במים כמות דם בהמה זה אין דם החיה בטיל דקסבר מין במינו לא בטיל: **דם הניתז.** חוץ לגומא: **גמ' תנן התם.** בשחיטת קדשים: **כשר.** לזריקה: **נתערב בדם בהמה.** של חולין: **או בדם החיה.** ממש דסתמא חולין: **רואין אותו.** לדם הפסול: **כאילו הוא מים.** ואם היה דם הכשר ניכר בו כשר: **לא שנו אלא שנפלו מים לתוך דם.** לפיכך כל טיפה וטיפה כשנפלה בטלה הלכך עד שלא תהא בו מראית [א]דם כשרה: **אינו כן.** שאפילו נפל דם לתוך מים חייב לכסות שאע"פ שבטל ונדחה ראשון ראשון אפ"ה כשהלך ורבה עד שנהפכה מראית המים לדם חזר דם הבטל וניעור וחשוב דם ולא אמרינן הואיל ונדחה ידחה שאין תורת דיחוי אצל מצות: **כל מראה אדמומית.** כל זמן שיש בדם מראה אדמומית הוי דם לכפרה ולזריקה[כ] ולהכשיר את הזרעים ולקמיה פריך אי מים הוא נמי אכשורי מכשרי: **שתמדו.** שערבו עם מי גשמים שאינם מכשירים אלא היכא דאחשביניהו לירד על הפירות והכא משום דם דהוי משקה אע"ג דלא אחשבה לירד על הפירות מכשיר דתנן (מכשירין פ"ו מ"ה) כל משקה שתחלתו לרצון שנחשב למאומה אע"פ שאין סופו לרצון מכשיר: ופרכינן **מי גשמים נמי כיון דשקיל.** במנא: **ורמי.** לתוך הדם אחשביניהו לכך: **בצללתא דדמא.** באותן מים שהם מן הדם עצמן כשהוא נקרש יש סביבותיו צלול כמים ואם יש בו מראית דם מכשיר ואי לא לא: **ענוש כרת.** האוכלו: **והוא דאיכא כזית.** דם גמור: **ומטמא באהל.** כל זמן שיש בו מראית דם אם של מת הוא: **והוא דאיכא [ב]רביעית.** מן הדם גמור והוא שיעור לטומאת אהל דכתיב (במדבר ו) על נפש מת ובשיעור רביעית הנשמה תלויה: **משקה המת.** כגון דמעת עינו וחלב אשה: **כל מראה אדמומים שבו מטמא.** כלומר צללתא דדמא כל זמן שמראהו אדום טמא: **משקה טבול יום.** אותן משקין היוצאים ממנו הרי הן כמשקין שהוא נוגע בהן:

ואלו

ריש לקיש לא שנו אלא לטבל פתו אבל לקדרה חוזר וניעור אלמא דאפילו טהרה מעוררת טומאה כ"ש דטומאה מעוררת טומאה ואפילו לאביי דקאמר וכי טומאה שבטלה חוזרת וניעורה הייני מחמת טהרה אבל בטומאה [א]דמעוררת טומאה ליכא מאן דפליג וכל שכן דאיסור מעורר איסור כדאמר לעיל (דף פו:) אם אמרו ספק טומאה לטהר כו' ובהערל (יבמות דף פב:) נמי אמרי' נתן סאה ונטל סאה עד רובו אלמא טפי מרובו לא אמרינן דראשון ראשון בטל אע"ג דהוי בהפסק וי"ל דבכ"מ אמרינן דחוזר וניעור אפילו בהפסק ובדם תבוסה דמפליג בין פסק ללא פסק משום דבדם תבוסה דרבנן הקילו והכא בקדשים דוקא אמרינן ראשון ראשון בטל דכיון שנדחה בקדשים שוב אינו חוזר [ל]ונראה והיא דבפרק בתרא דע"ז (דף עג.) מפרש ר"י דראשון ראשון בטל ואין נאסר בכל שהוא עד שיהא בו נותן טעם כמו בשאר איסורין וקאי אמתניתין דקאמר ואלו אסורין ואוסרין בכל שהוא יין נסך כו' מפרש רב דימי דהייני דוקא כי נפל היתרא לגו איסורא כדקאמר בתר הכי אבל איסורא לגו היתרא אינו אסור בכל שהוא דראשון ראשון בטל כל זמן שיש ששים בהיתר ופריך תנן ואלו אסורין ואוסרין בכל שהוא יין נסך כו' מאי לאו איסורא לגו היתרא לא היתרא לגו איסורא ת"ש יין נסך במים בנ"ט מאי לאו חמרא דאיסורא לגו מיא דהיתרא ומהך גופה לא פריך למודה רבי יוחנן דבנותנת טעם חוזר וניעור תדע דהא טעם כעיקר במין שאינו מינו מן התורה כדאמר בהתערובות (זבחים דף עח:) ובאלו עוברין (פסחים דף מד:) ובפ' שלשה מינין (נזיר דף לז.) אלא ה"פ מדסיפא איסורא לתוך היתרא ה"נ רישא דיין ביין בכל שהוא ומשני לא בנפל חמרא דהיתרא לגו מיא דאיסורא ופריך מדרישא במיא דאיסורא סיפא נמי במיא דאיסורא וקתני מים ביין בנ"ט פירוש וכי היכי דהך סיפא באיסורא לגו היתרא ה"ה רישא דיין ביין בכל שהוא ומשני דכולה בהיתרא לגו איסורא איירי ובנ"ט דקאמר דמשמע דכי ליכא בנותן טעם דשרי [מ]הייני כגון שנפל הרבה מן ההיתר בבת אחת לתוך האיסור שנתבטל האיסור בבת אחת ולא"ת אמאי נקט מחבית לבור משום דראשון ראשון בטל בלאו הכי שרי כיון לכסוף נשאר ששים של היתר וי"ל דדוקא נקט מחבית לבור דלא נפיש עמודיה כולי האי אע"ג דנפיש טפי מגרלור אבל היכא דנפיש עמודיה טובא לא בטיל אפילו יש ששים בהיתר: **שנתמדו** מאליהן. הוא הדין דהוי מצי למימר דתמדן במי פירות דלא מכשרי: **והוא** דאיכא כזית. והוא דאיכא רביעית. אצללתא דדמא קאי כדפירש בקונטרס וקמ"ל דאע"פ שכולו דם לא מחייב כרת עד דאיכא כזית דם גמור ולא מטמא באהל עד דאיכא רביעית דם גמור דאי בדם שעם מי גשמים פשיטא דצריך כזית ורביעית: **תנן** התם. תימה אי משנה היא הא דקאמר לעיל [נ](במתניתין) תנא ומטמא באהל וקאמר עלה והוא דאיכא רביעית הו"ל לאתויי מתניתין דהכא *ונראה דברייתא היא וה"נ אשכחן בהחולץ (יבמות דף לו:) דקאמר תנן רשב"ג אומר כל ששהה ל' יום כו' ואינה משנה בשום מקום ובפרק רבי אליעזר דמילה (שבת דף קלה:) גרסינן בכל הספרים תניא: **כל** משקה המת טהורין. דלא גזרו עליהן כמו שגזרו על של הזב כדמפרש במסקנא משום דזב לא בדילי מיניה וא"ת והלא כשיוצאין מן המת נוגעין בו ומקבלים טומאה ממנו במגע דמדאורייתא דמעת עינו ודם מגפתו וחלב האשה חשיבי משקין כדיליף בפ' דם הנדה (נדה דף נה:) מקראי ועוד קשה דקאמר התם דמטמא טומאת משקים ברביעית והלא משקין מטמאין בכל שהוא כדמוכח בפ"ק דפסחים (דף יד.) גבי מימיהם של כהנים לא נמנעו לשרוף את הבשר שנטמא בולד הטומאה עם בשר שנטמא באב הטומאה אע"פ שמוסיפין על טומאתו כו' דמוקי לה דאיכא משקה בהדי בשר דקא מטמא בשר מחמת משקין ומסתמא אין באותם משקים רביעית ואמרינן נמי בההוא פירקא (שם דף יז:) ומים נמי לא אמרן אלא רביעית דחזי להטביל בהן מחטין וצנורות אבל בליר מרביעית טמאים ובברכות בפרק אלו דברים (דף נב.) שמא יטמאו משקין שאחורי הכוס מחמת ידים ויחזרו ויטמאו את הכוס וי"ל דהכא מיירי כשיצאו ממנו דרך שפופרת ובעודן בגופו לא מקבלי טומאה דאין תורת משקין עליהם עד שיצאו לחוץ וכי נפקי דרך שפופרת טהורות מה"ת כיון שלא נגעו בו אלא מדרבנן גזרו בילאו מן הזב היכא דאיכא רביעית אע"ג דלא נגעו בו אי נמי הנהו קראי דנדה אסמכתא בעלמא נינהו ומן התורה אין עליהן תורת משקין ולכך לא גזרו אלא ברביעית וא"ת דאמרינן בפרק אמרו לו (כריתות דף יג.) האשה שנטף חלב מדדיה לתוך התנור טמא ופריך במאי מתכשר א"ר יוחנן בטיפה המלוכלכת על פי הדד והשתא כיון דצריך הכשר אלמא חשיבא אוכל לפי שמיוחד לאכילת תינוק אם כן תנור אמאי טמא הא אין אוכל מטמא כלים אלא על כרחך מטמא מחמת הטיפה המלוכלכת ע"פ הדד שמתערבת עם שאר חלב שנוטף בתנור ששם משקה עליה ומשקין מטמאין כלי גזירה משום משקה דזב וזבה כדאמר בפרק קמא דשבת (דף יד:) אלמא מטמאה הטיפה לתנור אע"ג דלית בה רביעית וכן באין דורשין (חגיגה דף כ.) באשה שבאתה לפני ר' ישמעאל ואמרה לו מפה זו ארגתי בטהרה ומתוך הדברים שבדקה אמרה לו נימא נפסקה וקשרתיה בפה הרי אע"פ שלא היה בה רביעית נטמא מידים שהיו מסואבות וטימא את המפה וי"ל דתרומה וקדשים מטמו בפחות מרביעית ודוקא לחולין הוא דבעי רביעית[ס]: **משקה** טבו"י משקין היוצאין ממנו במשקין שנגע בהן. אומר ר"ת דהאי משקין שנגע בהן דקאמר לא מיתוקמא אלא במשקין דתרומה דאילו חולין לא מיטמא ואפילו במעשר נמי שרי כדאמרינן (יבמות דף עד:) טבל ועלה אוכל במעשר ובמשקין דקדש נמי לא קאמר דתנן בפ"י דנדה (דף עא:) בראשונה היו אומרים היושבת על דם טוהר מערה מים לפסח פירוש אבל לא נוגעת דחולין שנעשו על טהרת הקדש כקדש דמו כדמפרש בגמ' חזרו לומר הרי היא כמגע טמא מת לקדשים פירוש דוקא לקדשים ולא לחולין דלאו כקדש דמו אלמא טבול יום הוה ראשון לקדשים כאילו נגע לטמא מת דיושבת על דם טוהר היא טבולת יום ארוך וא"כ משקים קודש שנגע

בטבול

עין משפט נר מצוה

לה א ב מיי' פי"ד מהל' שחיטה הל' ח ועי' בהשגות ובכ"מ ובל"מ טוש"ע יו"ד סי' כח סעיף טו:
לו ג מיי' פ"ב מהלכות פסולי המוקדשין הל' כב:
לז ד מיי' פ"ג מהלכות טומאת מת הל' יג:
לח ה מיי' פרק י מהלכות שאר אבות הטומאה הלכה ד:

◆

שיטה מקובצת

א] הלכך עד שלא תהא בו מראית מים כשר: ב] והוא דאיכא (כזית) [רביעית] מדם גמור:

◆

רבינו גרשום

רואין אותו כאילו הוא מים. כלומר משערין אותו הדם של בהמה אם יש בו שיעור שאם היה מים היה מבטל דם העוף ולא היה בו מראה אדמומית פטור מלכסות ואי (במיעוט) דם הבהמה [מועט] שאם היה מים לא היה מבטל דם העוף והיה בו מראה אדמומית חייב לכסות: ר' יהודה אומר אין דם מבטל דם. כלומר דם העוף אינו מבטל דם הבהמה [א] ופטור מלכסות: תנן התם דם שנתערב במים כו'. לענין זבח אם נתערב במים ויש בו מראה דם כשר לכפרה: לא שנו אלא שנפל מים לתוך הדם כו'. לא שנו דאמרי' אם יש בו מראית דם כשר אלא שנפל מים לתוך הדם אבל דם לתוך מים דמים הוי עיקר ראשון ראשון בטל הדם: לא צריכא שתמדן במי גשמים. כלומר דבעינן לדעת מהו דתימא כיון דאיתמדו מאליהן והוא לא ימדן לא אחשבינהו ולא ליכשרו קמ"ל דמכשרי: רב (יוסף) [אסי] מנהרביל בי צללתא דדמא. כלומר מה דשנינו כל מראה אדמומית שבו מכפרין ומכשירין בי צללתא דדמא: (דם התמצית) מטמאין באהל והוא דאיכא רביעית. כלומר דך צללתא דדמא אם של מת הוא מטמאין באהל: משקין היוצאין ממנו כמשקין הנוגע בהו. כלומר משקין היוצאין מטבול יום שטבל ולא היה בו עדיין הערב שמש כמשקין שטבול יום נוגע בהן:

[א] פי' רבינו בזה תמוה לכאורה דאדרבה כיון דאין דם מבטל דם לעולם חייב לכסות וכמו שפי' רש"י ואולי דט"ס יש כאן וצ"ע.

מסורת הש"ס

א) [נ"ל הוא מים], ב) [פסחים סה: מנחות כב.] נדה עא: [זבחים לה. לו. עח. עט.], ג) [לעיל פג:], ד) זבחים עו: מנחות כב., ה) [זבחים עח.], ו) [נזיר לז.], ז) [ז"ל הר"ש פ"ו מ"ו דמכשירין כתוב בכל הספרים תנן התם ואינה משנה בשום מקום אלא ברייתא היא וז ע"ש ועי' תוס' דהכא ד"ה תנן כו'], ח) [תוספתא דאהלות פ"ד ה"ה ותוספתא דמכשירין פ"ג ה"ט], ט) נדה עא:, ט) [טבול יום פ"ב משנה א], י) [במשנה ליתא הני ג' תיבות וכן משמע קצת מפרש"י ד"ה משקה וכו'], כ) כת"י: לזריקה, ל) נ"ל וניעור, מ) עיין רש"א, נ) נ"ל במתניתא, ס) [וע"ע תוס' פסחים יד. ד"ה דאיכא].

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה תנן וכו' ונראה דברייתא היא. עי' כה"ר שבע פ"א דהוריות סי' ל"ו:

◆

הגהות מהר"ב
רנשבורג

א] בא"ד (שמלקט לשנים ועשינו ממלת אבל וכו' דטור חלם) דמעוררת טומאה ליכא מאן דפליג. נ"ב עי' ב"ק ק' ע"ב בתוס' ד"ה אומר לו וכו' כתבו נ"כ הכי וצ"ע:

◆

מוסף רש"י

דם הניתז. למרחוק חוץ לגומא ששוחט בה, ודם שעל הסכין חייב לכסות (לעיל פג:). דם שנתערב. דם דקדשים (מנחות כב.). נתערב ביין. שהוא אדום ואין מראה ניכר בו, רואין אותו. יין, כאילו הוא מים. ואומדין אם היה דם שנתערב כאן ניכר במים הללו כשר לזריקה (זבחים עז: וכעי"ז מנחות שם). בדם הבהמה. של חולין, רואין אותו. של חולין, כאילו הוא מים. ואומדין אותו אם היה דם הזבח ניכר כשר, ואע"פ שהחולין רבין עליו (זבחים שם). אין דם מבטל דם. דמין במינו לא בטיל ואפילו טיפה לתוך כלי גדול כשר לזריקה (שם). לא שנו. דאם יש בו מראית דם כשר ואע"ג דרובא מים, אלא שנפלו מים לתוך דם (שם עח.). ולענין כסוי. דתנן ביה נמי כי האי גונא נתערב במים אם יש בו מראית דם חייב לכסות, אינו כן. דאפילו נתן דם לתוך מים אם יש בו מראית דם חייב לכסות, ולא אמרינן קמא קמא בטיל ליה (שם). אין דחוי אצל מצות. ואע"פ שנדחה טפה ראשונה כשנפלה לתוך המים ולא היה מראיתה ניכר ונפטרת מן הכסוי, אפילו הכי כי הדר נפל טפה שניה חוזרת ראשונה וניעורה להצטרף עמה, וכי נפל עד שהפכו מים למראה דם חוזר ונראה לכיסוי ולא אמרינן הואיל ונדחה ידחה, דלא שייך דחוי אלא כדבר קדושה (שם).